

бентежить душу. Мати заснула, здається, що й все затихло, але «тільки дівчата та соловейко не затих». Тут нерозривність реального й духовного. Тільки завдяки цьому є розвиток, прогрес...

Українська пісня і слово в ній – були не просто національним виразником, а й ідентифікатором українськості. Кожен народ так чи інакше виражав і виражає себе в народній творчості. І за цими піснями й пізнається він. Багато з них наділені милозвучністю: чи це в Африці, чи на іншому континенті. І це їхні обличчя. Але в нас є своє. І перед нами стоїть завдання, щоб не заштукатурили його чужими фарбами, рисами, мотивами...

Загребельна Ніна,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри методики навчання

суспільних дисциплін і гендерної освіти,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова, м. Київ

Яретик Микола,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова, м. Київ

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КОНКУРСУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІМЕНІ ПЕТРА ЯЦИКА В ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СВІТІ

У 1994 році було створено Міжнародний благодійний фонд «Ліга українських меценатів», фундатором якої став канадський громадський діяч та бізнесмен Петро Яцик. Він уперше запропонував провести в Україні мовний конкурс серед молоді, зробив вагомий внесок у його фінансування. Перший

Міжнародний конкурс знавців української мови стартував 9 листопада 1999 року.

Явище меценатства в історії України не має аналогів. Меценатство є важливим чинником підтримки культури, мистецтва, науки і освіти, розвитку творчого, духовного, інтелектуального потенціалу суспільства.

Одним із яскравих представників когорти меценатів є Петро Яцик – український достойник, громадський діяч, визначний бізнесмен, простий юнак із України, який виріс у Канаді до рівня видатного громадського діяча. Хто б міг передбачити, що з-під солом'яної стріхи бойківської хати у широкий світ вийде людина з такою величчю душі [6, 4]?

Петро народився 7 липня 1921 року в селі Верхнє Синьовидне, що на Львівщині, у селянській родині Дмитра та Марії Яциків. Тут пішов до місцевої школи, а згодом – на сільськогосподарські курси. Ще з юного віку виявляв тягу до знань. Усвідомлюючи, що в сільській побут входить техніка, відчуваючи, що за нею майбутнє, хлопець активно шукав свій інтерес у механіці, успішно закінчив у 1939 році шестимісячні залізничні курси та почав працювати помічником машиніста. У роки Другої світової війни пережив і відчув на собі трагедію українського народу в усіх її проявах – окупацію, повстанський рух, водночас мусив дбати про родину, якій після смерті батька став опорою. Улітку 1944 року, коли багато українців тікали на захід, як зазначав М. Слабошпицький, від «більшовицького раю», вирушив із ними й молодий Петро. У 1945 році він опинився в Баварії (Німеччина), де закінчив середню школу і вступив до Українського технічно-господарського інституту. Водночас почав вивчати англійську, німецьку та іспанську мови. Як зазначав Петро Яцик у своєму листі до українських школярів «Так можна досягти успіху в житті», під час навчання він засвоїв декілька правил, одне з яких – «коли бачиш, що щось не є добре, зроби так, щоб було добре», «Не нарікай, роби добру роботу, а винагорода прийде» [7, 18].

Гідна уваги й наслідування історія успіху: приїхавши до Канади по Другій світовій війні, маючи «всього лише сім доларів у кишені», почавши роботу

посудомийником, помічником м'ясника, згодом Петро Яцик із двома партнерами засновує українську книгарню, потім дозріває до відкриття меблевого магазину, а через певний час очолює групу з 18 будівельних компаній, знаних у діловому світі Північної Америки, і стає власником інвестиційного банку, а головне – чесно заробивши свій капітал, цей чоловік стає не лише найбагатшою людиною Канади, найбагатшим українцем світу на той час, а й для багатьох – прикладом життєвого успіху, патріотизму і добродійства [2, 255-256].

Більшість коштів Петро Яцик віддавав на благодійність. Він добре знав, як в Україні нищилося все українське, тому активно підтримував масштабні українські проекти. Одним із них став Міжнародний конкурс з української мови, який тепер носить його ім'я. Він став масовим і залучив до вивчення української мови українців усього світу.

Петро Яцик не був мовознавцем та не мав філологічної освіти. Його робочою мовою за останні п'ятдесят років була англійська, країною проживання – Канада, а коло спілкування – англомовним. Однак його ім'я асоціюється з відродженням та піднесенням престижу державної мови як в Україні, так і поза її межами.

Ідея проведення конкурсу виникла в Михайла Слабошпицького, письменника і виконавчого директора Ліги українських меценатів. Ця пропозиція зацікавила Яцика, була ним переосмислена і внесена на обговорення в Лізі українських меценатів, президентом якої він тоді був, і згодом спільними зусиллями втілена в життя.

Це мав бути конкурс насамперед для учнів, бо, на особисте переконання канадського бізнесмена, починати треба з юних – їм жити в новій Україні та будувати її майбутнє. Заключний етап Першого Міжнародного конкурсу відбувся в 2000 році та налічував понад 200 000 учасників. Петро Яцик вручав премії переможцям на сцені Національної філармонії [3].

П. Яцик зазначав: «Доки не настав той день, мусимо братися виховувати в юних ту україноцентричність, яка й стане основою для піднесення України в

майбутньому. Починаємо з мови, а водночас маємо на увазі й українську історію, й українську ідею, щоб усе це в сумі дало українську волю, українське диво [6, 244]. Ці слова повною мірою відображають неоціненне значення мовного марафону. Вже перший конкурс засвідчив, що цей національно спрямований проект на часі, який має на меті утвердження державного статусу української мови, піднесення її престижу серед молоді, виховання поваги до культури й традицій українського народу.

1 листопада 2001 року українці світу втратили найдалекогляднішого та найжертвовнішого мецената української науки, завдяки послідовним і відданим зусиллям якого світ поступово, але постійно сприймав та інтегрував у свій живий організм поняття України і українського народу [4, 1]. За рішеннями Ліги українських меценатів, конкурсу було присвоєно ім'я Петра Яцика.

Уже другий конкурс міг не відбутися за відсутності головного мецената та ініціатора. Однак понад 200 українців з діаспори передали пожертви на мовний конкурс через Фундацію Петра Яцика. До речі, одним із найщедріших і найзагадковіших жертводавців конкурсу аж до смерті був меценат з Канади Стенлі Пітерсон (Богдан Патик). Він перераховував щорічно по 50–55 тисяч канадських доларів. Фундація називала їх «княжим даром у фонд конкурсу». Він переказував кошти і не хотів, щоб про нього писали, але на сотнях дипломів переможців конкурсу залишилося його ім'я, адже в конкурсі всі без винятку дипломи іменні [3]. Конкурс і донині тримається на коштах благодійників з України, Канади, США, Австралії

Конкурс щороку стартує 9 листопада, в День української писемності та мови. Він проходить у чотири етапи за олімпійською системою: шкільний, районний, обласний та всеукраїнський. Переможці конкурсу отримують грошову винагороду (залежно від віку учасників). У конкурсі беруть участь як українці, так і представники інших національностей, які володіють українською мовою та послуговуються нею.

Основні локомотиви конкурсу – виконавчий директор Ліги меценатів, письменник Михайло Слабошпицький, який є незаперечним авторитетом для

українських учителів та представників української діаспори; генеральний директор АТ Фармацевтичної фірми «Дарниця», президент Ліги українських меценатів Володимир Загорій, який від сьомого конкурсу і дотепер – головний меценат цього проекту; директор Інституту української мови Національної академії наук України, науковець, мовознавець, голова журі конкурсу Павло Грищенко.

Конкурс залучив до участі не тільки учнів, а й студентів, військових, учнів профтехосвітніх навчальних закладів, дав натхнення і учасникам, і вчителям, адже перемога в ньому – це визнання таланту і знань, підкріплене грошовими преміями, які є гідною нагородою за відмінні успіхи на ниві рідної мови, показником престижності та важливості здобутого рівня. Сам Петро Яцик говорив свого часу, що «справжні знання коштують дорого» [3].

У конкурсі беруть участь практично всі вищі навчальні військові заклади, зокрема – Академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Військова академія (Одеса), Академія військово-морських сил імені П.С. Нахімова, Харківський університет Повітряних сил імені Івана Кожедуба, Військовий інститут телекомунікації та інформатизації Державного університету телекомунікацій, Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова Чи не одними з найперших до конкурсу приєдналися учні Київського ліцею імені Івана Богуна. Кожного року на сцені столичного театру імені Івана Франка стояли переможці у військовій формі з різних навчальних військових закладів України. Як зазначав один з переможців конкурсу Кирило Гринько, «Ми – майбутні захисники нашої держави, маємо захищати Україну не тільки зі зброєю в руках, а й щоденно стояти на захисті нашої мови...» [3].

Конкурс знавців української мови має статус міжнародного. Тому, крім нашої держави, він відбувається всюди, де проживають українці, які бажають брати участь у цьому мовному змаганні. На сьогодні це українці з понад 30 держав світу – Литви, Латвії, Польщі, Білорусі, Росії, Казахстану, Франції, Німеччини, США, Австралії, Канади, Китаю Завдання для учасників

поширює через інтернет Міністерство освіти і науки України, а дипломи й цінні подарунки передає Міністерство закордонних справ до українських громад, недільних шкіл, церков. Традиційно дипломи й пам'ятні подарунки переможцям вручають на День незалежності України за присутності посла України в тій країні, де відбуваються урочистості нагородження юних переможців. На закритті конкурсу в столичному театрі імені Івана Франка на сцені майорять стяги тих країн, учасники котрих брали участь у конкурсі Петра Яцика.

XX Міжнародний конкурс з української мови стартував у Києві 9 листопада 2019 року. Вже 20 років поспіль, незважаючи на політичні тренди, конкурс відбувається не тільки в Україні, а й у світовій українській діаспорі. За час існування Міжнародного конкурсу з української мови імені П. Яцика виросло не тільки покоління учнів, а й покоління нових учителів, які хочуть знати докладно, хто такий Петро Яцик, чиє ім'я носить конкурс [1, 225]. Патріотична ініціатива Петра Яцика удвадцятье знайшла відлуння в тисячах молодих українських сердець, які через участь у цьому міжнародному турнірі долучилися до світової спільноти українців. Перший меценат цього конкурсу Петро Яцик із певністю наголошував: «Ніщо і ніколи так не об'єднає українців, як рідне слово» [5].

Отже, Міжнародний конкурс знавців української мови спрямований на піднесення престижу української мови в Україні та за її межами, підвищення рівня знань з української мови, формування культури спілкування, виховання у молодого покоління любові до мови, свого народу, усвідомлення того, що українська мова є генетичним кодом української нації, формування в молодій людини почуття патріотизму, потреби особистої причетності до процесів утвердження і розвитку української мови, привернення уваги громадськості та органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування до вирішення проблеми функціонування державної мови в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загребельна Н. Яретик М. Роль націокультурної діяльності мецената Петра Яцика в утвердженні духовності молодшої генерації українців як основи державотворення в сучасній Україні. Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті [текст] : збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 11-12 червня 2020 року / науковий редактор Тетяна Єщенко. – Львів: Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2020. – С. 222-225
2. Загребельна Н., Яретик М. Петро Яцик: канадієць-українець, що жив Україною. Драгоманівські історичні студії: зб. наук. праць молодих істориків / відп. ред. і упор. О.В. Потильчак: кафедра джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін; історичний ф-т; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ-Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2020. Вип. 5(9). – 400 с.
3. Короненко С. 15 років, 30 країн, тисячі учасників... Газета «День», № 89 (2015). – К: 26 травня, 2015.
4. Марко Р. Стех. Петро Яцик – 1921-2001. Будівничий українознавчих студій. – PressRelease. – Канадський Інститут Українських Студій, 14 лютого 2002 р. – С. 1
5. Режим доступу: <https://www.facebook.com/604487636603344/posts/767602116958561/>
6. Слабошпицький М. Українець, який відмовився бути бідним / Михайло Слабошпицький. – К.: Ярославів Вал, 2011. – 255 с.
7. Слабошпицький М., Сорока М. Меценат, який не відмовився бути українцем. Петро Яцик у спогадах сучасників – К.: Ярославів Вал, 2002. – 195 с.